

**Commentariorvm, Ac Dispvationvm In Primam Partem
Sancti Thomæ Tomvs ...**

Complectens Quæstiones à XXVII. vsque ad LXIV. & à Quæstione CVI.
vsque ad CXIV.

Vázquez, Gabriel

Antverpiæ, 1620

Diluuntur rationes prioris sententiæ. c. 6.

[urn:nbn:de:hbz:466:1-81000](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-81000)

creata, plurimum intererat ad explicandum articulum Dei omnipotentis, & Creatoris. Cumque nullum fuerit concilio firmum fundamentum ad definiendum, simul tempore omnia fuisse creata: ut cap. 3. ostensum est: non debemus existimare, id voluisse concilium definire. Quocirca consulto dixit concilium, *Simul ab initio temporis utramque de nihilo condidit creaturam*: non tamen dixit, simul tempore ut definiret, utramque pariter creaturam habuisse initium suae durationis, quamvis non simul eodem temporis puncto. Eodem sensu explicabimus inf. cap. ult. in solut. 4. rationis particulam, *et cum, in illo Job 40. Ecce Behemoth, quem feci tecum*. Quae sane particula idem quod simul duratione significare videbatur.

At dicat aliquis, tempus incepit cum motu corporae creaturae, & Angelus incepit ab initio temporis: hac enim ratione inquit Aug. 11. de ciuit. Dei cap. 6. ante mundum non fuisse tempus, quia nulla erat creatura, cuius moribus tempus ageretur: quem sequuntur Hug. de S. Vi. & Magister seq. cap. allegandi: ergo Angelus in eodem temporis momento cum creatura corporea incepit. Respondeo, initium temporis non usurparia concilio pro initio illius, quod communiter tempus appellamus, quod est in motu corporis caelestis, quodque pro mensura aliarum motuum & durationum nobis est: sed sumptum pro initio cuiuscumque durationis, etiam permanentis, qualis est duratio substantiae Angeli: qua ratione etiam si nulla creatura corporea creata esset, possemus dicere, Angelum non ab aeterno, sed initio durationis conditum fuisse, si post non esse creatus esset, perinde igitur est, creati ab initio temporis, & non ab aeterno creati. Hoc autem definire, necessarium videbatur, ut articulus creationis exacte explicaretur.

CAPUT V.

Angelos simul duratione cum creatura corporea conditos fuisse, probabilior opinio fert.

Probabilior multo sententia est eorum, qui affirmant, Angelos simul duratione cum creatura corporea creatos fuisse: tamen, ut ex superioribus constat, opposita sententia nec erroris, nec temeritatis infirmulari debeat. Hanc docuit primum ex Patribus Latinis Aug. lib. 11. de ciuit. Dei cap. 6. & 9. & 22. contra Faustum c. 1. & 2. lib. de Genesi ad lit. cap. 7. & 8. quamuis in lib. de Incarnat. verbi cap. 6. dicat incertum esse quando fiat Angeli creati: si tamen hic liber est Augustini. Et lib. imperfecto super Genes. cap. 3. rem hanc secretissimam appellat, & humanis coelestis impenetrabilem. Id etiam tradiderunt Beda in Hexam. parum post initium in 4. tom. Hugo de S. Victor. lib. 1. de sacramentis part. 5. c. 3. & 4. & Rupert. lib. 1. in Genes. c. 10. & 11. refertur etiam Greg. Mag. lib. 32. moralium cap. 9. alias 10. ubi inquit, simul ut caelum, & terra dicuntur facta, intelligi corporea & spiritalia. Deinde ex Graecis Patribus consentiunt Epiph. haeresi 65. ante medium, & Theodor. qu. 3. in Genes. postremo Scholastici cum Magistro in 2. dist. 2. quos sigillatim referre opus non est. Idem etiam sentit S. Thom. cum Caietan. aliisque Thomistis in hoc articulo. Quae sane sententia cum neque Scriptura nec traditione, nec Ecclesiae decreto plane definita sit, ut supra monstrauimus, restat, ut hac sola ratione probabiliori a nobis confirmetur.

Si Angeli boni, & mali ante mundum corporeum creati sunt: aut multis ante seculis, aut paruo ante spatio creati sunt. Si multis ante seculis, ut expresse docuerunt ex patribus prioris sententiae Hieronymus, & Cassianus, quibus Basilus consentire videtur: aut peccarunt antequam fieret mundus corporeus, aut postquam factus est. Dicit autem non potest peccasse antequam mundus corporeus crearetur: quia statim atque Angelus peccauit, Michael & Angeli eius praebantur cum Lucifero in coelo, ex quo Lucifer & Angeli eius eieci sunt in infernum, ut communis patrum opinio fert, Chrysost. hom. 3. de verbis Isaiae, post medium, & hom. 15. in Ioan. circa finem, Nazianz. orat. 39. quae est in sancta lumina, parum ab initio, Aug. in illud Psalm. 103. Draco iste, & c. Isidori lib. 1. de summo bono c. 12. sententia 7. id quod nonnulli confirmant ex illo Apocal. 12. Factum est primum magnum in caelo, & c. (inde tamen id probari non posse videbimus in sequenti disp. cap. 2. Deinde id ipsum probatur, quia Angelis peccatis paratus fuit ignis aeternus Matth. 25. Ite in ignem aeternum, qui paratus est diabolo, & Angelis eius, & 2. Petri cap. 2. Si enim Deus Angelis peccantibus non pepercit, sed iudentibus inferni detractos in tartarum tradidit cruciandos, & c. & Iudas in sua can. de Angelis peccantibus inquit eisdem non pepercit, sed in iudicium magni diei vinculis aeternis sub caligine reuerasse: ergo statim ac peccauerunt, ignis aeternus corporeus in inferno ipsis destinatus est, ac proinde non peccauerunt, antequam corporea creatura condita esset. Neque peccarunt post corporalem creaturam productam, si multis ante saeculis creati sunt: quia ex opposito sequeretur per multa secula Angelos malos in gratia Dei perseverasse: id quod credibile non est: magis enim rationi consentaneum videtur, viam Angelorum breuiori spatio finire, quam hominum: cum Angeli promptiores sint suapte natura in operatione & electione, quam homines. Si autem dicatur, Angelos productos fuisse paulo ante corpoream creaturam: absque fundamento id diceretur: cur enim paulo ante crearentur, qui cum vniuerso corporeo creati posset: vel qua ratione id suaderi poterit probabilius igitur, magisque rationi consentaneum videtur alserere Angelos non ante creaturam corpoream, sed simul duratione cum illa fuisse productos.

CAPUT VI.

Diluuntur rationes prioris sententiae.

Reliquum est ut rationes, quibus nititur prior sententia, diluantur. prima ratio sit, qua videtur Cassianus loco citato, in hunc modum: non est credendum, Deum tot seculis ante creationem corporeae creaturae fuisse otiosum: ergo asserere debemus, Deum suam bonitatem communicasse spiritalibus creaturis antequam corporeas creaturas produceret. Hanc rationem fictilem & inanem esse censet Theod. quest. illa 3. in Gen. nam si alicuius momenti esset, probaret vti- que, Angelos ab aeterno productos fuisse a Deo, ne per aeternam durationem Deus esset otiosus. Nam quomodocumque spiritus creasset ab initio, etiam si ante corpoream creaturam illos produxisset, sequeretur, per aeternam durationem ante illorum productionem Deum otiosum fuisse: hoc autem nemo Catholicorum existima-

bit absurdum: imo secundum fidem Catholicam necessario consistendum: cum certum sit, Deum nihil ab æterno creasse.

Aug.

Hoc eodem Cassiani argumento utebantur nonnulli, ut refert Aug. lib. 11. de ciuit. Dei cap. 5. ad probandum, mundum fuisse ab æterno productum. Respondet autem August. primum eo nihil probari: nam si quidquam probaret, eadem ratione sequeretur, infinitos mundos à Deo fuisse productos, ut dicebat Epicurus, ne Deus esset otiosus per infinita illa spatia imaginaria: quod quia ratione inferat August. explicuimus supra disp. 29. cap. 4.

24.

Deinde Respondet, Deo nihil perfectionis aduenire ex eo, quod extra se aliquid operetur: & contra, etiam nihil deesse perfectionis ex eo quod nihil operetur, ac proinde parum referre, per infinita sæcula extra se nihil produxisse.

2. ratio dissoluitur.

Secunda ratio sit: si Angeli creati essent cum mundo corporeo, creationis illorum mentionem aliquam fecisset Moyses: atqui nullam mentionem illorum fecit, cum de creatione mundi corporei loqueretur: signum igitur est, non fuisse cum mundo corporeo creatos. Angustinus locis citatis in hac disputatione, & supra disputatione 31. & Beda in Hexameron existimant, creationem Angelorum non fuisse à Moyse prætermisam: sed eam significasse nobis nomine lucis. Hæc tamen sententia communiter reicitur, & merito quidem: quia cum Scriptura Moysis fuerit historica narratio, verba illius, surpanda sunt in comuni, & vulgata significatione, non in metaphorica: quapropter & Doctores communiter lucis nomine non Angelos, sed lumen corporale intelligunt. August. autem hoc sensu Scripturam intellexit, ut defenderet, vno die creata fuisse omnia: dies autem qui numerantur Gen. primo distingui tantum secundum lucem angelicæ intelligentiæ, quæ quidem opinio merito ab omnibus exploditur.

25.

Cuius Moyse prætermisit creaturam, non creaturam, Athanasius Theodor.

Alij veroputant, prætermisam fuisse à Moyse Angelorum creationem, ne populus ille ad idolatriam nimium propensus Angelos tanquam Deos adoraret: ita dixit Athanasius in quest. 2. & Theodor. qu. 1. in Genes. quorum sententia mihi ideo non probatur, quia eadem ratione debuisset Moyses nunquam Angelorum mentionem facere: atqui sæpius de ipsis loquitur, in Genes. Exodo, & alijs libris, ergo illa ratione creationem eorum non prætermisit.

Perior expositio.

Hieron.

Quare ego verius existimo, ideo Moysem creationis Angelorum non meminisse, quia sui instituti ratio id non postulabat. ut enim scribit Hieronymus epist. 139. solum voluit Moyses ordinem creationis rerum corporalium describere: aut, ut quidam putant quia populus ille rudis erat; aut quod verius est, quia solum in rebus corporeis creandis fuit series, & varietas dierum, quæ explicatione indigebat: Angelos vero fuisse à Deo productos, satis constabat.

Basilii tertio rationi.

Tertia ratio est Cassiani sumpta ex libro Iob 38. cap. vbi Dominus ad Iob inquit, vbi eras, quando ponebam fundamenta terre, &c. & paulo post, Quando me laudauerunt simul astra matutina, & iubilarent omnes filij Dei? Quem locum secundum translationem septuaginta, sic legit Cas. Quando facta sunt simul sydera, laudauerunt me voce magna omnes boni angeli mei. Qui a dicuntur interesse ali-

3. locus Iob exponitur.

ARTIC. III.

cuius rei productioni, & ex illa factorem laudare, videntur fuisse ante rem illam, ergo angeli qui ex illa laudauerunt, ipsorum aliorum creationem præcelsent.

Respondet primum, secundum eorum vulgaris editionem, quæ merito ab omnibus recipienda est: verumtamen, nihil ex illo loco probatur: nostra autem vulgata ipsi contextui & Hieronymi lectioni magis congruit. Deinde etiam ad mutandum lectionem septuaginta, respondet optime Theodoretus, eos qui ex illo loco arguerentur, non recte considerasse, alia non fuisse primo die creata, sed quarto, ut manifeste colligitur ex 1. cap. Genes. ac proinde potuisse Angelos aliorum creationi optime adesse, etiam ante creationem omnem corpoream creati non fuissent. Adde etiam quod licet alia primo die facta fuissent, non inepte dici possit, Angelos eorum creationi antisse, & de ea dominum & factorem laudasse, nam & ipsi Angeli de sua ipsorum creatione in ipso primo momento sui Deum laudauerunt, eique gratias reddiderunt. Id vero quod in 1. cap. adduximus ex auctore libri de ecclesiasticis dogmatibus apud August. ca. 10. nempe Angelum multis sæculis ante lucem corpoream creatum fuisse, falsum est: nam cum probatum sit, Angelum simul datatione cum mundo corporeo creatum esse: sequeretur, multis se, nisi lucem mundum fuisse, quod est absurdum.

Quarto arguitur aliquis potest propositi sententia ex Iob 40. c. vbi de Behemoth dicitur, ipse est principium viarum Dei, per Behemoth autem intelligitur diabolus. Respondet, etiam si per Behemoth figurate intelligatur daemon: sententiam primario, & literaliter significatur Eliphas, aut animal aliud terreste ex genere Draconum, ut nonnulli arbitrantur: sicut Lemias significat aut cete maris, aut genus aliquid piscium. De illo autem animali ut recte exponit Ezechielus, ipse recte dicitur, principium viarum Dei, hoc est operum Dei, & adinuentio: um ipsius, non qui ordine durationis reliqua Dei opera antecedit, ut manifeste constat, sed quia altitudo corporis, magnitudine, & fortitudine reliquis bruiis animalibus antecellit: quo sensu Iob 1. dicitur, Voluntarie enim genui me verbo virtutis, ut finis initium aliquod creatura eius: initium Græce est ἀρχή, quod significat imitationem, humilitatem, & primitias: idem significare potest vox ἀρχή idem enim est quod principatus, magnitudo, quæ vox est apud Iob, loco cit. nam primitiæ sunt optimum ipsius rei, & principatum tenent inter reliqua. Hoc eodem modo explicabimus, illud Proverb. 8. Dominus creauit me initium viarum suarum, 3. p. q. 1. art. 3. vbi 70. veniunt dicere & per. Si autem de demone intelligatur: quod solum per figuram accipiendum est: eodem modo intelligi debet de ordine, non durationis, sed dignitatis, ut constat ex Beda, & Hieronymo, quos citauimus, quorum sententiam indicauit Greg. lib. 32. moralium cap. 18. alius 24. Quod vero in eodem cap. 40. Iob dicitur, Ecce Behemoth, quem feci rex, non denotat, Behemoth simul duratione cum Iob, aut cum homine fuisse productum, sed particula, tecum: idem significat quod, parum, ut collectionem rerum, sicut supra de particula simul cap. 4. notauimus.

Quintus

23.
vult d
Titu. eluc
datur.

Quinto arguere possemus ex illo ad Titum 1.
Quam scilicet beatam spem promissit Deus ante tem-
pora secularia: nam si talis promissio facta est ante
tempora hæc secularia, quæ ab initio mundi nu-
merantur (ætas enim mundi sæculum dicitur,
ut obleruui disputatione 33. cap. 1.) alicui crea-
turæ fieri debuit: nulla autem alia videtur fuisse,
quam Angelus: ergo Angelus creatus fuit ante
hæc tempora secularia. Respondeo ut dixi in ea
disp. verbum illud, promissit, non significare pro-
missionem aliquam verbo factam, sed æternam
Dei prædestinationem, ut notat Chrys. & Anselm.
in eum locum, & Aug. 12. de ciuit. cap. 16. quæ vero
ratione dicat Paulus, Antea tempora secularia: in eadem
disp. explicatum est.

ARTICVLVS IV.

Utrum Angeli sint creati in celo Empyreo.

907.
Infr. q. 103.
ad 1. & 4.
1. Et 2. d. 4.
ut 3. et. Et
quod 15. c. Et
17. fin.
18. sup. &c.
19. 10. ante
m. 10. 3.

Ad quartum sic proceditur. Vide-
tur, quod angeli non sint creati
in celo Empyreo, angeli enim
sunt substantiæ incorporeæ. Sed
substantia incorporea non dependet à
corpore secundum suum esse: & per con-
sequens neque secundum suum fieri. Ergo
angeli non sunt creati in loco corporeo.

2. Præterea. August. dicit 3. super Ge-
nes. ad litt. quod angeli fuerunt creati in
superiori parte aeris. Non ergo in celo
Empyreo.

3. Præterea. Cælum Empyreum dicitur
esse cælum supremum. Si igitur angeli
creati fuissent in celo Empyreo, non con-
uenisset eis in superius cælum ascendere.
Quod est contra id quod ex persona an-
geli peccantis dicitur, Isai. 14. Ascendam
cælum.

Sed contra est quod Strabus dicit super
illud, In principio creauit Deus cælum
& terram. Cælum non visibile firmamen-
tum hic appellat, sed Empyreum, id est
igneum vel intellectualem, quod non ab
ardore, sed à splendore dicitur. Quod sta-
tim factum, Angelis est repletum.

RESPONDEO dicendum, quod
sicut dictum est, ex creaturis corporali-
bus, & spiritalibus vnum vniuersum
constituitur. Vnde sic creatæ sunt spiri-
tuales creaturæ, quod ad creaturam
corporealem aliquem ordinem habent,
& toti creaturæ corporali præfident. Vn-
de conueniens fuit, quod angeli in su-
premo corpore crearentur tanquam
toti naturæ corporeæ præfidentes, siue
id dicatur cælum Empyreum, siue
qualitercunque nominetur. Vnde Isidor.
dicit, quod supremum cælum est cælum
angelorum, super illud Deuter. 8. ca-
pite, Domini Dei tui est cælum, & cæl-
um celi.

Ad primum ergo dicendum, quod an-
geli non sunt creati in loco corporeo,

quasi dependentes à corpore secundum
suum esse, vel secundum suum fieri. Po-
tuit enim Deus angelos ante totam
creaturam corporealem creasse, ut multi
sancti doctores tenent. Sed facti sunt in
loco corporeo ad ostendendum ordinem
eorum ad naturam corpoream, & quod
sua virtute corporea contingunt.

Ad secundum dicendum, quod August.
forte per supremam partem aeris intelli-
gat supremam partem celi: cum quo aer
quandam conuenientiam habet propter
suam subtilitatem, & diaphaneitatem.
Vel loquitur non de omnibus angelis,
sed de illis qui peccauerunt. Qui secun-
dum quosdam fuerunt de inferioribus
ordinibus. Nihil autem prohibet dicere
quod superiores angeli habentes virtu-
tem eleuatam & vniuersalem supra om-
nia corpora, sint in supremo creaturæ
corpore creati. Alij vero habentes virtu-
tes magis particulares sint creati in infe-
rioribus corporibus.

Ad tertium dicendum, quod loquitur
ibi non de celo aliquo corporeo, sed de
celo sanctæ Trinitatis: In quod angelus
peccans ascendere voluit, dum voluit ali-
quo modo æquiparari, ut infra patebit.

CONCLVSIO est, Angeli creati sunt in celo
Empyreo.

DISPUT. CCXXV.

An fuerint angeli creati in celo
Empyreo.

Varia opiniones, cap. 1.

Certum non est, sed probabile tantum, Angelos in celo
fuisse creatos, cap. 2.

CAPVT I.

Varia opiniones.

COMMUNIS est Scholasticorum sententia cum
Magistro in 2. dist. 1. Angelos in celo Empyreo
creatos fuisse: quam acceperunt ex Bed. 4. tom. in
lib. Hexameron non longe à principio. & Hugone de San. Bed.
Victore in summa sententiarum tractatu 2. cap. 1. eam
que tradidit Glossa ordinaria in priora verba Genes. Glossa.
Quorum opinio confirmari solet ex eo, quod Lau-
cifer, & Angeli eius de celo ceciderunt, iuxta
illud Luc. 10. Videbam Satanam sicut fulgur de celo
cadentem, quem locum aliqui intelligunt de casu
dæmonis de celo, quando primo peccauit. Orig. Ogenes.
lib. 1. Periarth. cap. 5. Ambrosius libro de suis saculis cap. 7. Ambros.
ante medium, Chrysost. Hom. 10. de penitentia in 5. Chrysost.
tomo ante medium, Gregorius 23. Moralium capite 6. Greg. Mag.
alias 7. Theod. lib. 5. haretic. fabular. capite de diabolo. Theod.
Prosper libr. de diuidio temporis capite 7. Bernardus ser. Bernard.
mone secund. ad fratres. & Theophylact. in eum locum, Theoph.
tametsi aliam etiam adhibeat interpretationem,
quam infra referemus: hunc igitur sensum secu-
tus Gregorius, prædictum locum exponit hoc
modo, cum videret Christus discipulos suos (qui
missi fuerant prædicti potestate eiiciendi dæmo-
nia) cum gaudio redire dicentes, etiam dæmonia
subiiciuntur nobis in nomine tuo: ut exemplo
Luciferi.